

Nederlands-Belgische produktie 'Van Wagner' roept veel vragen op

toneel

AMSTERDAM – Drie stoelen en vier acteurs. Een achterwand met een behang van grote, fel gekleurde bloemen, onderbroken door een dressoir-achtige uitbouw in een vaal bruine kleur. Ononderbroken één belichting van wit licht. Veel stilte en een zacht gesproken stroom van woorden, donker voortkabbelend als de Rijn zelf, met veel giftige bestanddelen in zich, en lyrisch voortvloeiend tussen de heuvels.

Dat is de voorstelling 'Van Wagner', een Vlaams-Nederlandse co-productie met Jan Ritsema in de regie, Herman Sorgeloos in de vormgeving, en Guy Dermul, Els Olaerts, Willy Thomas en Mieke Verdin in de vertelling.

Sprekend met elkaar of tegen het publiek vertellen zij over Richard Wagner. Niet zo veel over zijn muziek, die is meer als contrapunt aanwezig in de donker omfloerste tekst. Wel veel over zijn angsten, zijn ziekten, zijn hallucinerende ervaringen, zijn liefdes en zijn jodenhaat.

Hoewel de voorstelling twee uur duurt, besef je als toeschouwer vrij snel dat je alleen maar wat losse zenuwdraadjes krijgt aangereikt uit een barstensvol geladen Duitse ziel, vol etter en buikloop, trots en wanhoop, hevige natuurbelevingen en ontroostbare smart.

Als ik de artistieke bedoeling van Ritsema met deze voorstelling goed heb begrepen, denk ik dat hij en de acteurs eigenlijk twaalf uur of een volledig etmaal nodig zouden hebben om onze confrontatie met Wagner de pijnlijke ervaring te laten worden die nu door de beperktheid van het menselijk uithoudingsvermogen toch een vrij vluchtige ontmoeting blijft.

Slaafs

Uit deze vluchtige ontmoeting zijn mij vooral bijgebleven de ziekelijkheid van Wagner, vanaf klein jongetje tot broze, oude man aan de zijde

Salzburg. Sir Georg Solti, nu nog chef-dirigent van het Chicago Symfonie-orkest, is met ingang van 1992 benoemd tot artistiek directeur van het Paasfestival van Salzburg. Hij volgt daarmee Von Karajan op, die in 1967 het initiatief tot het festival nam en vorig jaar overleed.

van zijn tweede vrouw, Cosima; zijn geëxalteerde geest, die hem in visioenen de motieven aangeeft voor zijn opera's, met name voor 'De Ring'; en iets in zijn karakter dat ik eerder slaafs dan kwetsbaar zou willen noemen, maar dat de makers van 'Van Wagner' mogelijk anders hebben bedoeld.

Op dat punt miste ik te sterk een uitwerking van de motieven. Waarin bestaat nu eigenlijk de invloed van de filosoof Schopenhauer op de componist? En dan Nietzsche: hun vriendschap is misschien verklaarbaar, maar waarom is Nietzsche hem zo gaan haten?

Vunzig

En dan natuurlijk Wagners uitspraken over joden, in zijn heftigste vormen gedaan onder vunzige schuilnamen als Freudenvoll of Freigedank.

Als je de broodnijd er aftrekt, en de gewoonte van de tijd om de jood van alles de schuld te geven, houd je dan niet toch nog iets van Wagner zelf over, iets heel slaafs en verachtelijks? Kun je dan eigenlijk wel de voorstelling eindigen met te zeggen dat hij voor zijn liefde heeft geleefd? Of is dat puur anti-Wagneriaans sentiment van mij?

Hans Oranje

T/m 3 februari in Amsterdam (Shaffytheater), 14 t/m 17/2: in Utrecht ('t Hoogt), 9 en 10/3: in Groningen (Grand Theatre), 15 t/m 17/3: in Rotterdam (Lantaren). Daarna elders in Nederland en België.